

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ประการแรก เพื่อศึกษาประวัติและ
 วิวัฒนาการความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนชาวภูไทอำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร
 ประการที่สอง เพื่อบันทึกความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนชาวภูไทในอำเภวาริชภูมิ
 จังหวัดสกลนคร ที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันให้เป็นหลักฐานการศึกษาในอนาคต ประการที่
 สาม เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนชาวภูไทในอำเภวาริชภูมิ
 จังหวัดสกลนคร ประการที่สี่ เพื่อศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลของความเชื่อและพิธีกรรมที่มี
 ต่อวิถีชีวิตของชุมชนชาวภูไทในอำเภวาริชภูมิ จังหวัดสกลนครปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อและพิธีกรรมของชุมชนชาวภูไทอำเภวาริชภูมิ
 ทั้ง 5 ประเพณี มีลักษณะดังนี้

1. ความเชื่อในประเพณีบุญเดือนสาม มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของสังคมเกษตรกรรม
 ของชาวภูไท ซึ่งคนส่วนใหญ่เชื่อว่ากระทรงหน้าวัวทำหน้าที่เป็นตัวแทนขับไล่สิ่งชั่วร้าย
 ออกไป พร้อมกับรับสิ่งที่ดีงามเป็นสิริมงคล และเพื่อเป็นการบอกกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์
 ในความเชื่อดั้งเดิมถึงการเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูก

2. ความเชื่อในประเพณีเลี้ยงเจ้าปู่หมื่นและพิธีบายศรีสู่ขวัญ ชาวภูไทอำเภอวาริชภูมิ เชื่อว่าเจ้าปู่หมื่นเป็นสัญลักษณ์ของชาวภูไททุกคนและรู้สึกเชื่อมั่นศรัทธาในเจ้าปู่หมื่น ยกย่องให้เป็นเทพผู้พิทักษ์หรือเทพศักดิ์สิทธิ์ ทำให้มีการสักการบูชาและประกอบพิธีกรรม จนเกิดความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดกับเจ้าปู่หมื่นมากขึ้นเสมือนเป็นญาติเป็นบรรพบุรุษ นำมาสู่การเรียกขานว่า “เจ้าปู่” การประกอบพิธีกรรมที่ศาลเจ้าปู่หมื่น มี 2 ลักษณะคือ (1) พิธีกรรมส่วนรวม ได้แก่ พิธีกรรมที่เป็นทางการ มีขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมหลายอย่าง เพื่อเป็นการบอกกล่าว เชื้อเชิญให้เจ้าปู่หมื่นเข้าร่วมในพิธีกรรมทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ (2) พิธีกรรมส่วนบุคคล มุ่งสักการบูชา การบนบานและการแก้บนเป็นประการสำคัญ

3. ความเชื่อในประเพณีการเหยาเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น หมอเหยาจะประกอบพิธีเหยารักษาโรคให้กับผู้ป่วยหนักที่ต้องการรักษาด้วยวิธีการเหยา และหากเมื่อผู้ป่วยนั้นหายจากการเจ็บป่วย จึงทำให้เกิดความเชื่อในพิธีกรรมความเลื่อมใสศรัทธาและเคารพนับถือหมอเหยาในกลุ่มของผู้ป่วยและญาติ ๆ เนื่องจากการเหยารักษาโรคเป็นพิธีกรรมที่จัดทำขึ้นในกลุ่มคนที่อยู่ในวงจำกัด ดังนั้นความเชื่อในประเพณีเหยาจึงกระจายไปได้น้อยในชุมชน

4. ความเชื่อในประเพณีการแต่งงาน แสดงถึงแนวความคิดของชาวภูไทว่ามีการนับถือบรรพบุรุษ บทบาทของผู้อาวุโสคือ พ่อล่อมแม่ล่อมในพิธีการแต่งงานเป็นกลไกในการควบคุมคนให้อยู่ในกรอบหรือกฎเกณฑ์ของวิถีชุมชน โดยความเชื่อมั่นและเคารพนับถือจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติที่ดีของพ่อล่อมแม่ล่อม ซึ่งมีระยะเวลาเป็นตัวกำหนด ในปัจจุบันความเชื่อเกี่ยวกับพ่อล่อมแม่ล่อมอยู่ในวงจำกัดและกระจายไปสู่ชุมชนได้น้อย

5. ความเชื่อในประเพณีงานศพ แสดงออกถึงอิทธิพลของศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อดั้งเดิมที่ผสมผสานกันอยู่ในชุมชน นอกจากนี้ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชุมชน ทำให้ความเชื่อและรูปแบบของพิธีงานศพมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

ความเชื่อชุมชนชาวภูไทในอำเภวาริชภูมิที่มีต่อประเพณีและพิธีกรรมทั้ง 5 ประเพณีแสดงแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคต ดังนี้ ประเพณีบุญเดือนสาม ประเพณีเลี้ยงเจ้าปู่หมื่นและพิธีบายศรีสู่ขวัญ มีแนวโน้มที่จะดำรงอยู่อย่างมั่นคงในวิถีชีวิตของชุมชนชาวภูไทในอำเภวาริชภูมิต่อไป ประเพณีการเหยาเป็นความเชื่อที่มีอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชนชาวภูไทผู้สูงอายุนอกเขตเทศบาลอำเภวาริชภูมิและเริ่มลดความสำคัญลงไป จึงมีแนวโน้มว่าไม่สามารถดำรงอยู่ต่อไป ชาวภูไทรุ่นใหม่ยังคงให้ความสำคัญกับการจัดประเพณีการแต่งงาน แต่ขั้นตอนการมีพ่อล่ำแม่ล่ำในกลุ่มคนรุ่นใหม่ลดจำนวนลง เนื่องจากไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับขั้นตอนและบทบาทของการมีพ่อล่ำแม่ล่ำ อย่างไรก็ตามประเพณีการแต่งงานที่ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย ยังคงมีแนวโน้มดำรงอยู่ต่อไป ชาวภูไทรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับการจัดประเพณีงานศพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการไว้อาลัยแก่ผู้ตาย ทำให้รูปแบบและขั้นตอนการจัดพิธีงานศพเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และมีแนวโน้มว่าประเพณีงานศพสามารถดำรงอยู่ต่อไป

The objectives of this research are (1) to study history and development of beliefs and rituals of the Phuthai community in Waritchaphum, Changwat Sakon Nakhon; (2) to record their present beliefs and rituals existing for future use; (3) to analyze their beliefs and rituals; and (4) to analyze the influence of beliefs and rituals upon their ways of life at present.

The findings include five aspects of the beliefs and the rituals of Phuthai:

1. Beliefs in Bun Duean Sam custom influence ways of life in the agricultural society of Phuthai. Most of them believe that Krathong Na Wua

are tools for chasing the evil, welcoming the good, and telling the diety in traditional beliefs of the beginning of cultivating season.

2. There is a belief in Chao Pu Mahesak treat festival and Baisri Su Kwan ceremony. The Phuthai believe and have faith in Chao Pu Mahesak as the symbol of every Phuthai and the guardian or sacred god. The worshipping ceremony and rituals lead to the close relationship with Chao Pu as their relative, their ancestor, and the name of “Chao Pu” (grand-father). The rituals at Chao Pu Mahesak shrine are (1) common rituals, formal ritual composed of rituals for inviting Chao Pu Mahesak to join ceremony to make it sacred; and (2) individual rituals for worshipping, making a vow, and fulfilling the vow.

3. Yao customs are traditional beliefs reflecting local wisdom. A Yao medicine man performs a Yao ceremony to cure seriously ill patients asking for Yao treatment. The patients’ recovery causes beliefs in the rituals, faith and respect among patients and their relatives. However, the belief in Yao custom was expanded very little in the community, because it is practiced in a limited group of people.

4. The marriage custom reflects Phuthai’s ideas of respecting their ancestors. The elders’ role as Pho Lam and Mae Lam in the marriage ceremony is the mechanism to control people in the frame or rules of the community. The sense of security and respect come into existence with the good conduct of Pho Lam and Mae Lam in time sequence. At present, the belief in Pho Lam and Mae Lam is very limited and rarely spread in the community.

5. The funeral ceremony reflects Buddhist and Brahman influence, and traditional beliefs in the community. Since the growth of technology came to the community, beliefs and patterns of funeral ceremonies have changed.

As for the future trends of beliefs of Phuthai in Amphoe Waritchaphum toward these five customs and rituals, the first two tend to stabilize in the Phuthai ways of life. Yao customs, the belief existing in the elders' ways of life living outside the municipal area, becomes less important and tend to disappear from the society. The marriage ceremony tends to survive, though there may be some adaptation to cope with the modern period. The Phuthai in the new generation still give importance to the marriage ceremony, but the importance and the role of Pho Lam and Mae Lam are reduced. The funeral ceremony, aiming at mourning for the dead, is important to the Phuthai in the new generation and tends to survive, too, though the form and process may change.